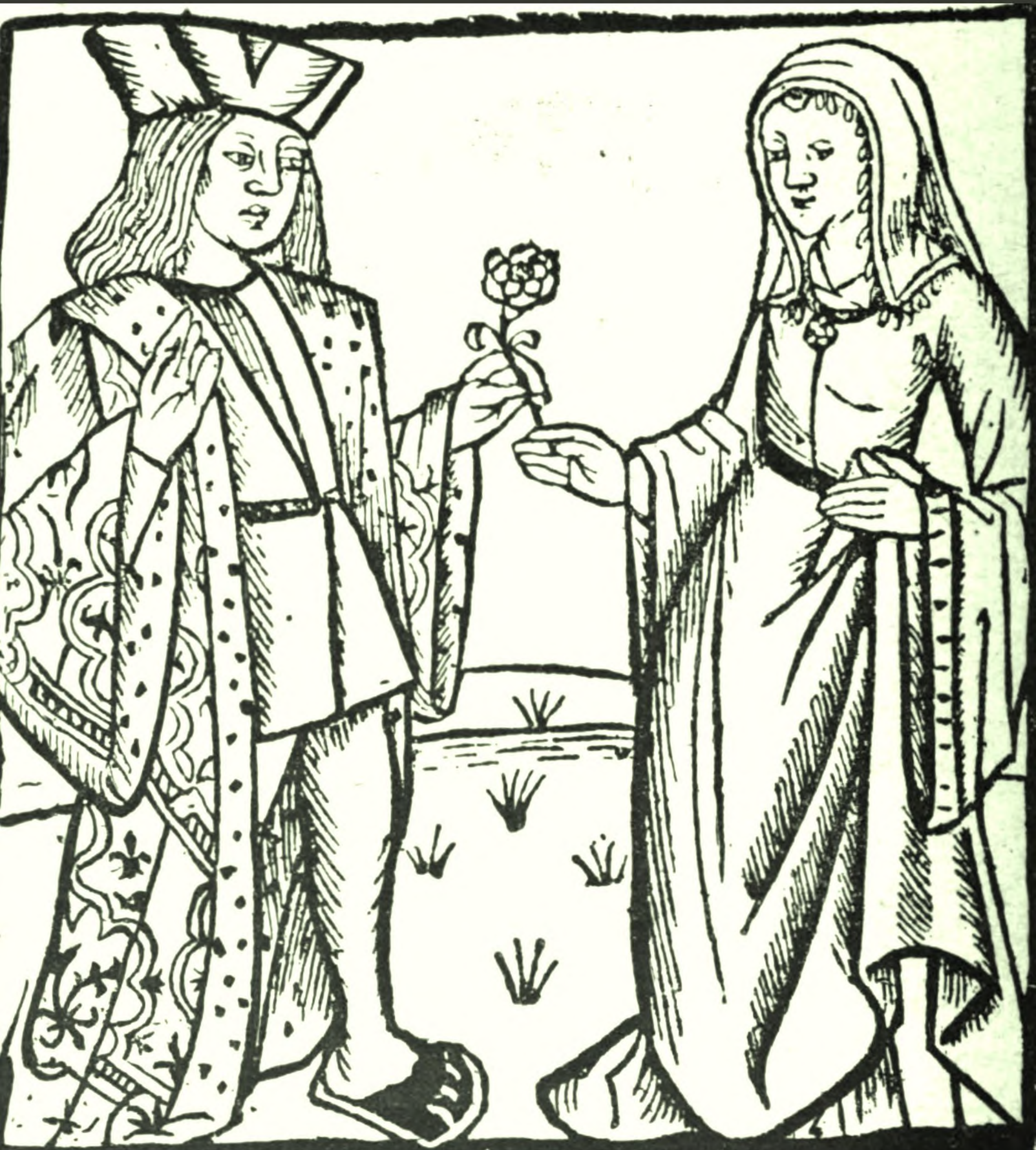
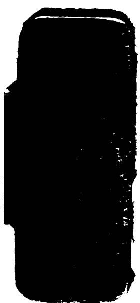
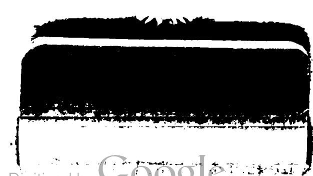

Nederlandse Volksboeken

Genoechlijcke History/ Vanden schricklijcken ende onverváerden Reus

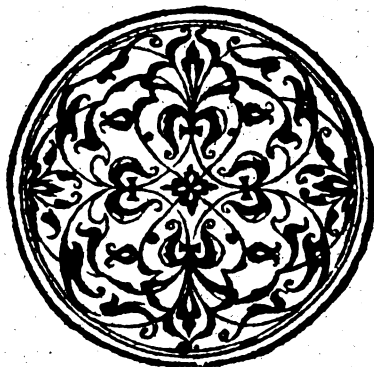
GILIAS,

Hoe hy des grooten Conincx wonder-schoone Dochter vant Eylant Helyce, van een Geest 's nachts wegh-ghevoert/ langhen tijt in bewaringhe hadde/ ghesloten aen ketinghs:

Ende hoe int selve Coninckrijck een Smeets-knecht Sie-vreedt genaemt/ gebonden wierde/ 24. Mans starckte hebbende/ welck tegens desen Reus 12. Cubitus hooch/ ghesonden wierde om dese Dochter weder te verlossen / ende voor sijn Bruyt te houden.

Noyt voor desen in Druck gewecst, vermaeckelick om te lesen.

1/4 bd
4

Gedruckt int Iaer 1641.

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ VOORHEEN E. J. BRILL, LEIDEN

HISTORIE VANDEN REUS GILIAS

NEDERLANDSCHE VOLKSBOEKEN

OPNIEUW UITGEGEVEN VANWEGE DE
MAATSCHAPPIJ DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE
TE LEIDEN

IV

HISTORIE VANDEN REUS GILIAS

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ VOORHEEN E. J. BRILL
LEIDEN

GENOECHLIJCKE HISTORY,

VANDEN SCHRICKLIJCKEN ENDE ONVERVAERDEN REUS

G I L I A S,

HOE HY DES GROOTEN CONINCX WONDERSCHOONE DOCHTER VANT EYLANT HELYCE LANGHEN TIJT IN BEWARINGHE HADDE, ENDE HOE EEN SMEETS-KNECHT SIE-VREEDT GENAEMT, GHESONDEN WIERDE OM DESE DOCHTER WEDER TE VERLOSSEN, ENDE VOOR SIJN BRUYT TE HOUDEN.

NAER DEN DRUK VAN 1641

UITGEGEVEN DOOR

DR G. J. BOEKENOOGEN

MET AFBEELDING VAN HET TITELBLAD

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ VOORHEEN E. J. BRILL
LEIDEN

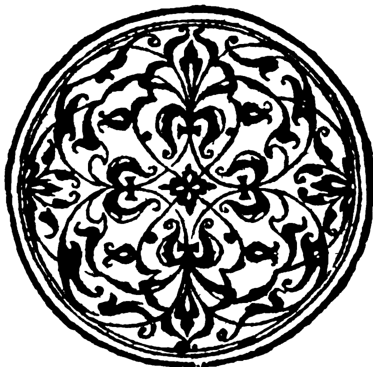
INHOUD

Genoechlijcke History/ Vanden schrickelijcken ende onverbaerden Reus GILIAS,

Hoe hy des grooten Coninckx wonderschoone Dochter vant Eylant Helyce, van een Geest 's nachts wegh-ghevoert/ langhen tijt in bewaringhe hadde/ ghesloten aen ketinghs:

Ende hoe int selve Coninckrijck een Smeets-knechte Sie-vreedt genaemt/ gebonden wierde/ 24. Mans starckte hebbende/ welck tegens desen Reus 12. Cubitus hooch/ ghesonden wierde om dese Dochter weder te verlossen/ ende voor sijn Bruyt te houden.

Noyt voor desen in Druck geweest, vermaeckelick om te lesen.

Gedruckt int Iaer 1641.

GENOECHLIJCKE HISTORY VANDEN SCHRICKLIJCKEN ENDE ONVERVAERDEN REUS

G I L I A S.

DEn Coninck vant Eylant Helyce, hadde een wonderschoone Dochter Eulalis genaemt, out ontrent vijfthien Jaeren, die wierde van een Geest des nachts wech gevoert, niet te weten aen wat hoeck des werelts: waerom groote droefheyt was niet alleen aen des Conincx Hof, maer oock doort heele Rijck, en wist men in langen tijt niet waer heen dese Dochter gecomen was.

Soo wierden doort heele Rijck Helyce eenen Lant-dach uytgeschreven waerop alle Waerseggers verschenen, by de welcke hem ooc was voegende eenen Mensch Ophile genoemt, die verhaelden met groote verwondering van de Wijsen, hoe dat hem onlangs een Bergmanneken Mesines genoemt, vertrocken[1]) hadde, dat int Geberchte Seltim in de Landtschap Trinacria liggende, onder het gewelt eenes grooten ende schricklijcken Reusens Gilias, een wonder-schoone Dochter met kettingen gesloten lagh, welc hy Mesines altemet seer jammerlijck hoorde carmen ende krijten, welck des Conings Dochter apparentelijck zijn most, ende trouwens die te verlossen vande voorseyde plaetse, was geen gemeenen menschens werck, ten waer dattet Sie-vreedt by de hant nam, een Smits-knecht van ongelooflijcker cracht ende starckte, voor wiens slaghen, al het yser hoe dick ende grof het oock sijn mocht, tot kleyn hamerslagh wierde, woonachtich ter Stede Melphis.

Dit den Coninck hoorende, ghebiede dadelijck, dat men aen desen Sie-vreedt schrijven soude, dat hy by den Coninck

[1] Medegedeeld

comen most, sonder vertreck. Als nu Sie-vreedt int Hof gecomen was, dede den Coninck hem roepen, ende by den Coninck comende seyde den Koninck tot Sie-vreedt dese woorden: Mijn droefheyt ende vaderlijcke sorge, kan van geen ander in vreucht verandert worden, dan alleen van u: daerom terwijle u de Goden een sulcke starckte verleent hebben, dat voor u starck toeslaen uwer handen, al het yser tot hamerslagh wort, hoe dick ende sterc het zijn magh, gaet ende verlost mijn eenighe ende seer benaude Dochter uytte handen des grooten Reusen Gilias int geberchte Seltim woonachtich, legghende int Lant Trinacria, gelijck ons openbaer gemaeckt heeft onsen trouwen dienaer Ophile, want sy sal u Bruyt zijn.

O grooten Koninck seyde Sie-vreedt indien u dienaer gratie by u ghevonden heeft om de verlossinge uwer eenigen Dochter int werck te stellen, soo sal ick gaen ende u gebiedenissen met de hulpe der Goden tot een eeuwige gedachtenis uwes Rijcx volbrengen. Hier mede nam Sie-vreedt vanden Koninck sijn afscheyt, ende weer naer huys comende verhaelde sijnen Ouders, waerom hy dus schielijck te Hof gevordert was, ende de groote eer waer mede hy van den Koninck vereert was geweest, packte sijn smitsghereetschap by malkander, ende begaf hem op dese verre reyse, naer de groote Wildernis Seltim, in het Lantschap Trinacria zijnde.

Naer een half Jaer reysens quam hy in dit vreeslicke Geberchte Seltim, daer hy niet anders als Leeuwen ende Beeren vont ende seyde aldus by hem: O grooten Godt Iupiter, die ghy der Menschen-Seyer [1]) bent, geeft doch middel ende weegen daer door men comen magh tot de plaetse, waer des Konincx Dochter vant Eylant Helyce, met

[1] Het is niet duidelijk wat met seyer bedoeld wordt of waarvoor het eene drukfout is

swaere kettingen in een spelonc van dit Geberchte Seltim gesloten leyt, om dese teere Dochter, van sulcke tormenten weer t'ontbinden, soo sullen de sacrificien, welck den grooten Koninck van Helyce door sijn wijsen tot uwer eeren Jaerlicx latet doen ende geschieden, totten eeuwigen tijden vermenichvuldicht werden, ende ic sal ooc eenen onsterflicken naem daer door krijgen. Aldus noch spreeckende quam van verre een kleyn manneken tot hem gegaen. Wat isset seyde dit manneken, dat ghy dus clachtich bent in uwen geest, ende dus yvrich tot de Goden roepet, segget my doch uwer clachten-reden. Sie-vreet antwoorden: Ick ben gesonden van den grooten Coninc van[t] Eylant Helyce, om te soecken sijn Dochter Eulalis, aen wat plaetse sy in dit Gheberchte van een Geest des nachts wechgevoert, ende bewaert wort van een seer grooten Reus Gilias. Mesines seyde, de plaetse is my wel bekent, ooc het droevich roepen ende schreyen, maer wie kan of salse verlossen? Het is geens menschen werck, ende wie isser die desen Reus Gilias kan verwinnen, 12. Cubitus of elkebogen hooch sijnde. Sie-vreedt antwoorden, toont my de plaets, ende laet my dan sorgen.

Als sy nu drie dagen met malkanderen gereyst waren door dit Geberchte Seltim, siet seyde Mesines tot Sie-vreedt, daer is de klippige Rotze, waer uyt desen Reus Gilias somwijlen is uyt ende ingaende, een schric voor ons allegaer, ende daer binnen is een ysere deur, ende met 24. sloten versien, sestien Cubitus hooch. Dit niet tegenstaende, gaet Sie-vreedt voorts, ende het Berghmanneken met hem, tot aen dese deur: daer voor comende, packt Sie-vreedt sijn Smeetsgereetschap af, daer onder eenen hamer 200. pont swaer, ende een corten pongiaert vier handen breet, hier mede ghereet zijnde, klopt met een groote fury aen, sulcx datter 6. sloten 'tseffens afvielen elck over 50. pondt ysers swaer,

waer over Mesines hem seer verwonderde, hielt hem int verborgen, ende verlangde wat hier af soude komen.

Gilias dit hoorende (welck hem seer vreemt scheen) docht, wien aldus op sijn deur, met een sulck ghedreun moght stormen, vraeght wien daer? Sie-vreedt seyde ick bent, een knecht van den grooten Koninck Helyce, hier heen ghesonden, om te verlossen, de bedroefde ende eenichste Dochter sijnes Rijcx, welc langen tijt onder u wreede handen geweest is, ende nu mijn tot een Bruyt gegeven. Gilias antwoorden, ick ben den grooten, machtigen, ende alleen starcken Coninck vant wijt ende verre uytghebreyde Geberchte Seltim, eenen schric aller wilder Beesten, ende een Reus over alle Bergmannekens ses duysent int getal, onoverwinnelijck, ende met onooplooslijcke[1]) sloten opghesloten. Ick ben Sie-vreedt, voor wiens macht mijner handen, ende starckte mijner armen, al het yser doort heele Rijck Helyce onder mijn handen comende tot hamerslagh geworden, ende mijns gelijc int heele Lant niet gevonden is, van diergelijcke cracht, daerom van den Koninck hier toe verkooren, sijn schoonste ende eenighe Dochter des Rijcx uyt uwe wreede clauwen te verlossen, ende ist saecke dat ghy my niet opmaeckt, sal ick dese groote deur ooc tot hamerslagh toe vernielen. Gilias antwoorden, wacht een cleyn luttel ick com u by, trouwens met een swaert 6. Cubitus lang, ende aen vier hoecken snijdich. Sie-vreedt dit siende, gaet voor uyt ende den Reus volght hem ende slaet met een groote cracht naer Sie-vreedt, dat des Reusens swaert een vaem diep in d'aerden drong. Sie-vreedt was oock niet slincks[2]), sloegh met een rassicheyt int optillen van Gilias swaert, hem twee ribben int lichaem ontstucken, dit Gilias voelende, sloegh hy onversiens Sievreeds hamer mitsen[3]) door, ende een groote wonde in

[1] Niet los te maken [2] Links [3] Mids, midden

Sie-vreedts rechte schouder, ende soude Sie-vreedt van Gilias verwonnen zijn gheweest, ten waer dat door desen slagh het vier des Reusens oogen schimmerich ghemaeckt hadde, daerom hy by cans in een half uyr niet weer sien koste.

Mesines dit siende, welck over al net by was, nochtans int verborgen, omlommerde[1]) Sie-vreedt met een Mis[2]), ende voerde hem wech naer sijn Wooninge, ende verbont hem met kostelijcke salve ende speceryen. Gilias zijn oogen verbetert zijnde vande schimmeringe, ende hem verbonden hadde, ging hy Sie-vreedt soecken den heelen dagh, ende hem niet vindende, seyde hy by hem selfs, waer is nu des Coninghs van Helyce starcke knecht, welck dus seer het yser verslaen kan, ende dus haest voor eenen slagh beswijckt is? ende als hy hem niet en vondt, keerde hy weder tot sijn rotsige huysinge.

Over drie Maenden, quam Sie-vreedt weer mettet Bergmanneken Mesines, ende gingen tsamen by een seecker Reviere Caspe genaemt. Wasschet u schouders hier uyt dese Reviere seyde Mesines tot Sie-vreedt, soo sult ghy hoornen krijgen, soo hooch datse oock u hoofd mede bedecken sullen, daer na sal ick u voeren noch aen een ander plaetse (waer af niemandt anders kennisse heeft als ick alleen) daer sal ick u kayen[3]) toonen, daer van ghy sult een Hamer maecken, welck stael noch yser kan vernielen.

Als Sie-vreedt hem nu gewasschen hadde, ginghen sy ter plaetse daer de voorseyde kayen waren, daer onder een was drie hondert pont swaer, op desen Kay leyde Mesines een specie van een seecker kruyt een uyr lang, ende desen tijt voor by zijnde, seyde Mesines tot Sie-vreedt, neemt dit van den steen wegh, ende siet, daer was een diep gat in. Aldus quam Sie-vreet weer aen een Hamer, ende sijn schouders bewissen met hoorens dus dick als doornbosschen.

[1] Omhulde [2] Mist, nevel [3] Keien

Nadien nu Sie-vreedt weer met geweer [1]) versien was, leyde hem Mesines weer totte voorseyde rotzige Speloncke, ende trouwens met dese waerschouwinghe, dat Sie-vreedt niet naer het groote Lichaem des Reusens slaen soude, maer naer des Reusens beenen, dan sult ghy hem verwinnen seyde Mesines. Met desen raet gheleert zijnde, begint Sie-vreedt op dese groote ysere deure aldus te klincken, datter stucken af vielen hondert pont swaer, ende scheen een vier ende vlam te wesen, ende soude bycans de heele Spelonck in brant geraeckt hebben, hadde Gilias niet gau by sijn wapenen gheweest, quam in aller haest te voorschijn met een Harnasch aen een palm dick, met een Stormhoet diesgelijcken, welck blinckede als een Spiegel, met een nieu Swaert acht Cubitien langh. Daer op volght de tweede Batalie met een sulck gedreun, al hadden twee Armaden teghen malcander Slach gehouden, soo kostet niet schrickelicker af geloopen hebben, want alle de wilde Beesten daer omtrent zijnde, verliepen [2]). Dit gevecht duyrden over drie uyren, ende als des Reusens swaert tusschen Sie-vreedts Hamer ende Hoorens af-schampte, gaf een sulcken helderen clanck, als hadde men mette grootste klock yewers in een Landt gekloncken, ende een sulcken Blixem dat de Tipjes vande Boomen daer omtrent staende, afbranden. Ende Sie-vreedts slagen en ginghen oock niet mis, want als hy des Reusens Wapen raeckte, vloghen de stucken, als wierdense uyt een Canon gheschooten, ende docht Sie-vreedt, dat hy by het rechte Aenbeelt ghekomen was, daer wat Hamerslagh koste af-vallen. In dit gevecht meende Gilias een loosen slagh op Sie-vreedt te doen, maer misluckte, want Gilias wist niet dat den Hamer, waer mede Sie-vreedt tegens Gilias vochte, van een Kay was, sloech sijn swaert midden van malcander; daer door kreegh Sie-

[1] Wapen [2] Liepen weg

vreedt een sulcke kans, dat hy Gilias beyde beenen onstucken sloegh, ende viel Gilias niet anders ter aerden, als voortijden ghevallen is den grooten wonderlijcken Colossus, daer af heel Asien beefde ende hem schuddede.

Als nu desen grooten Reus aldus op der aerden lagh, dwong hem Sie-vreedt, dat hy seggen soude, hoe hy verder kost komen tot dese gevanghene Dochter, indien ghy't seght, sal ick u het overige leven schencken. Gaet seyde Gilias in mijn Slaep-plaets, daer sult ghy hangen sien, aen een kettinge eenen grooten Sleutel, ende dien hebbende comt weer, ick sal u verder seggen. Sie-vreedt dede aldus, ende bevont oock alsoo, maer int wederkeeren tot Gilias, quam Mesines by Sie-vreedt gegaen, seggende dat hy den Reus voorts soude met een doot slaen, ick sal u wel toonen, waer dese Dochter te vinden is, terwijle ghy den sleutel hebt seyde Mesines. Sie-vreet volghde Mesines raet, ende ging tot Gilias, als woude hy verder hooren ende leeren, ende boven Gilias hooft komende, sloegh Sie-vreedt hem de harsenen in.

Comt nu seyde Mesines tot Sie-vreedt ghy grooten Heldt, die ghy door uwe cracht onsen schrick ende grouwel verwonnen hebt, comt ick sal u totte plaets voeren, waer dese Dochter aen kettingen gesloten leyt. Maer als ghy de Sloten sult opgesloten hebben, wacht u oock voor een schricklijcken Draeck, die voor aen den Steen [1]) leyt, dat ghy niet verrast wordt, daerom recht u Hamer wel tot een voorsienigen [2]) slagh. Ende siet, als Sie-vreedt ter deur woude ingaen, gaepte den Draeck naer Sie-vreedt, ende Sie-vreedt sloegh hem beyde kiesen [3]) onstucken, ende daer na het hooft.

De Dochter dit siende, verschrickte seer, niet wetende wat dit bedieden mocht, want Sie-vreedt sagger wat drollich [4]) uyt, terwijle hy de hoorens hadde. Sie-vreedt om hooch

[1] Gevangentoren [2] Behoedzaam [3] Kaken [4] Grappig

d'ooghen keerende, siet hy dit wonder der Natuyren op eenen seer hoogen Steen [1]) gesloten leggen, en roeptse met dese beminde woorden aen: Ghy schoonste int Rijck uwes Vaders, weest getroost mijn uytverkooren, ick sal u swaer suchten nu veranderen in blijtschap, u bittere ende droevige tranen in een soet gelagh, u gebondene teere handekens, ontbinden uytte ysere kettingen: siet mijn trouwen Dienaer Mesines, die altoos in d'opperste noot by my geweest is, is mijn getuygh dat den wreeden Reus Gilias van mijne starcke handen ter aerden gheslagen is, ghy bent mijn uytverkoren Bruyt, welck u Vader mijn versproken heeft inde vergaderinghe van alle de Wijsen sijns Rijcx, om uwent wille heb ick dese groote moeyten over my genomen, ende hadden my de Goden niet een sulcke sterckte verleent, hoe soudet ghy van dese wreede gevanckenis ontslagen zijn geworden?

O wonder-werck van de Goden, die ghy in een kleyn persoon een dus groote macht hebt verberghen willen! ghy onoverwinnelicke Heldt, hoe hebt ghy konnen den Reus Gilias verwinnen? is daerom dit schrickelijck donderen ende dreunen geweest; hoe weynich mocht ick dencken, dat daer een mensch, ende trouwens mijn verlosser om mijnent wille uyt mijnes Vaders Rijck dus verre gekomen was; inder eeuwicheyt sal mijn vrientschap ende liefde teghens u starcken Helt schijnen ende lichten, comt laet ons niet lang beyden, want het is na [2]) dat den Geest comen zal. Diesgelijcken seyde oock Mesines, welck naer beneden af-climde, om de swacke Ionckvrouw van Sie-vreets handen t'ontfangen; gingen tsamen naer Mesines Huysinge, waer dese tangere Dochter met d'alder-welrieckenste Speceryen, van Mesines toeghemaeckt, verquickt wierde, ende met een seer schoon kleet van Bissi [3]) ghemaeckt, aengedaen, ende naer drie daghen

[1] Gevangentoren [2] Nabij [3] Zekere kostbare stof

tijdts ging Mesines met hun luyden, ende onderwegen by een Beeckjen comende, zeyde Mesines tot Sie-vreedt, wasschet u schouders met dit water, ende so haest het water de Hoorens raeckte, versmoltense als sneeuw. Van daer wierdense van Mesines ghebracht aen de uyterste Contreyen van dit groot geberghte Seltim, aen een groote See, daer toonde Mesines hun een Schip uyt puyrriot[1]) gevlochten, dat door geen Tempeesten, (die den Geest uyt boosheyt ende gramschap verweckte) kost vernielt werden, daer ging Mesines met haer in sitten tot half wech. Ende int scheyden seyde Sie-vreedt tot Mesines, terwijle ghy geen schenckage oyt van mijn hebt willen ontfangen noch ghenieten voor u trouwe diensten, die ghy aen my betoont hebt, soo beloof ick u, dat doort heele Rijck Helyce u naem zal onsterflijck gemaeckt werden, ende soo dickwils als dese verlossinge door Sacrificie aen de Goden zullen houden, zal uwer oock altoos ghedacht werden.

Soo haest nu dese Jonck-vrouw de Contreyen haeres Vaders Rijck weer begost te sien, seyde sy: Weest gegroet ghy Oevers van mijnes Vaders Rijck, hoe langh ende dickwils heb ick naer u gehaecket, watte bittere tranen heb ick gestortet uyt mis-hoopinghe[2]) dat ick u mijn dagen niet mocht weer te sien krijgen, het welck oock buyten twijfel gheschiet soude sijn, ten waer dat Sie-vreedt mijn waerdighen Bruydegom my verlost hadde: ende soo haest sy aen Lant quamen met dit wonder Scheepken, wierde over al een groot geroep ende faem doort heele Lant, dat des Konings Dochter was weer gevonden, ende soo haest als dese faem te Hof gehooret wierde, moesten alle Rijcx-Edelen binnen drie dagen aent Hof in haer beste kledingen verschijnen: ende waer dese beyden haren wegh doort Rijc namen, daer quamen

[1] Drukfout voor: puyr riet (echt riet)? [2] Wanhoop

hun te gemoet alle de Ridders om hun-lieden te dienen ende te gheleyden naer haeres Vaders Wooninghe, ende als sy op een uyr of twee daer nae by gekomen waren, quam haer Vader ende Moeder, mitsgaders haer 24. Broeders int getal, wien volghden vier duysent Edele, ende naer Vaderlijcke groetenisse ende omhalsinge, wierde Eulalis in een gulden wagen geset, daer voor gingen vier Leeuwen, ende mettet alder kostlijckste Purpur aengeleght: ende Sie-vreedt in een Silveren wagen, met een seer kostelijcke Kettinge ende Purperen Mantel aengeleght, ende aldus op het Casteel hares Vaders gebrocht, daer een onuytspreecklijck ende kostlijck banquet voor alle d'Edelen des Rijcx tot een verblijdinghe was toebereyt, ende wierde Eulalis ter rechter hares Vaders, ende Sie-vreedt ter slincker hant geset, daer na Eulalis Broeders.

Des anderen daeghs dede ooc den Koninck een seer kostelijcke sacrificie den Goden toebereyden, ende wierde des Konings Dochters kleederen, welck haer Mesines tot een vereeringhe gegeven hadde van de wijsen tot eeuwiger memorie aen de Godin Dianæ, gheheylight, ende Sie-vreedts kleedingen ende wapen aen Vulcanus, ende het wonderlijck Scheepken aen Mercurius; ende schreven desen Feestdach de wijsen, boven alle andere Feestdagen in haer boeck van sacrificie.

Ende wierde eyndelijck van de vierentwintich Broeders door oprockenen van andere Hovelingen, die niet sien kosten, dat een Smeedts-knecht tot sulcken staet verheft wierde, Sie-vreedt met vergif ghedoodet, ende starf niet lang daer nae Eulalis door hartseer.

BIJLAGEN.

I. BIBLIOGRAPHIE.

Genoechlijcke Historye / || Vanden schricklijcken ende on- || verbaerden Reus || GILIAS, || Hoe hy des grooten Coninckx wonder- || schoone Dochter vant Eylant Helyce, van een || Geest 'snachts wegh-ghevoert / langhen || tijt in bewaringhe hadde / gheslo- || ten aen kettinghs: || Ende hoe int selve Coninckrijck een Smeets- knecht || Sie-vreedt genaemt / gebonden wierde / 24. Mans starckte hebbende / || welck tegens desen Reus 12. Cubitus hooch / ghesonden wierde || om dese Dochter weder te verlossen / ende voor sijn || Bruyt te houden. || Noyt voor desen in Druck geweeſt, vermaeckelick om te leſen. || [*Ornament.*] || Gedruckt int Iaer 1641. ||

In 4°, 4 bladen, ongepagineerd; merkletters: A 2 — A 3 [A 4]. Op elke bladzijde 45 regels. Gothische letter (behalve in de eigennamen) Custoden. F° [A 1] r° titelblad, v° in blanco. A 2 r° Genoechlijcke Historye vanden schrick- || *enz.* [A 4] v° weer begost te sien: seyde sy weest gegroet ghy Oevers van mijnes Va- || *enz.*; *onderaan: sluitstuk* (*zittende beer met ornament*).

Geen houtsneden. Den drukker van het boekje kan ik niet aanwijzen. Vergelijking van de ornamenten en lettertypen met die van een groot aantal Nederlandsche pamfletten uit denzelfden tijd gaf mij dienaangaande geen zekerheid.

Van denzelfden drukker is een anoniem pamflet van 1640 (Knuttel, Catal. v. d. Pamfletten-verzameling in de Kon. Bibl., n°. 4712). Op het titelblad daarvan staat hetzelfde ornament als op dat van de

Historie van Gilias, ongetwijfeld afgedrukt van hetzelfde blok (daar het dezelfde gebreken vertoont), doch andersom geplaatst. Dit pamflet geeft geen aanwijzing omtrent den drukker; onder het ornament staat alleen: „Int Iaer onses Heeren 1640." De tekst is gedrukt met eene Gothische letter (grooter dan de in de Historie van Gilias gebruikte), die sterk gelijkt op — en misschien identisch is met — het lettertype dat gebruikt is in een pamflet van 1641 met het adres van Andries Cloeting te Delft (Knuttel, Catal., n°. 4782). Zekerheid dat Cloeting, die ook volksboeken heeft uitgegeven, de Historie van Gilias en het genoemde pamflet van 1640 heeft gedrukt, heb ik echter niet verkregen: in geen der uitgaven met zijn adres die ik heb vergeleken vond ik de ornamenten (ook het sluitstuk met den beer is karakteristiek en wijkt aanmerkelijk af van den gewonen vorm van dit dikwijls voorkomende ornament) of de eigenaardige gedrongen kleine Gothische letter van het volksboek terug. Evenmin heb ik die tot dusverre elders aangetroffen. Zeker is het echter dat het boek niet gedrukt is door een der bekende Amsterdamsche uitgevers van volksboeken uit dezen tijd (Broer Jansz., Cornelis Dircksz. Cool, Ot Barentsz. Smient enz.).

Van het volksboek bevindt zich een exemplaar in de Bibliotheca Thysiana te Leiden en in de Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage.

Andere uitgaven zijn niet bekend, doch het is zeer de vraag of de mededeeling op den titel: „Noyt voor desen in Druck geweest" juist is.

II. DE LITTERATUUR BETREFFENDE HET VOLKSBOEK.

Het volksboek wordt, voor zoover mij bekend is, nergens uitvoerig besproken. De titel wordt genoemd in den Navorscher XIII (1863), 114 en in Schotel, Vaderlandsche Volksboeken II, 109, alwaar ook vermeld wordt dat het de historie van Siegfried, uit de Nibelungen, behandelt. Overigens is het zeldzame boekje tot dusverre onopgemerkt gebleven.

De Historie van den Reus Gilias is van jonger datum dan de meeste andere volksboeken, al meen ik te mogen veronderstellen dat de bewerking ouder is dan 1641 en uit de tweede helft der 16de eeuw dagteekent. Ongetwijfeld hangt ons volksboek op de een of andere wijze samen met het oude lied van den „Hürnen Seyfrid", dat overgeleverd is in drukken van de eerste helft der 16de eeuw tot 1611 en waarvan ook eene Nederduitsche bewerking bestaat, te Hamburg gedrukt omstreeks 1550. Het Duitsche volksboek van den gehoornden Siegfried is aan het lied ontleend. Een druk van 1726 is de oudste die bewaard is gebleven en de nieuwere onderzoekers van dit volksboek veronderstellen dat het eerst op het einde der 17de eeuw is ontstaan. Het is dus waarschijnlijk jonger dan de Historie van Gilias.

Al wat omtrent het Duitsche lied en volksboek bekend is vindt men bijeen in de inleiding der uitgave van W. Golther in Braune's Neudrucke deutscher Litteraturwerke des XVI. u. XVII. Jahrh., n^{0}. 81—82. Bij het daar medegedeelde is echter niets dat licht werpt

over den oorsprong van ons volksboek. Tenzij een gelukkig toeval nieuwe gegevens te voorschijn brengt, zullen wij daaromtrent in het onzekere blijven.

Misschien heeft de bewerker een der Nederduitsche of Duitsche drukken van het lied, mogelijk ook het treurspel van Hans Sachs, gekend, en dit zelfstandig verkort en omgewerkt en naar den smaak van zijn tijd met klassieke namen getooid. Misschien ook heeft hij zijn historie aan eene andere, reeds verkorte bron ontleend. Het laatste schijnt aannemelijker wegens de vele en sterke afwijkingen die ons volksboek vertoont, en waarvan b. v. opmerkelijk is het begroeien van Sievreedts schouders met horens na het wasschen met het water uit de rivier, waarmede echter overeenstemmen de houtsneden in het Duitsche volksboek die Siegfried met horens afbeelden, in strijd met den tekst volgens welken hij (evenals in het oude lied) door het bestrijken met drakenvet een hoornen huid heeft verkregen. Opmerkelijk is ook dat ons volksboek Sievreedt niet meer als koningszoon voorstelt, maar alleen als smidsknecht, zoodat hij dan ook met een hamer, en niet met het zwaard, zijne heldendaden verricht.

Wellicht blijkt later dat de Historie van Gilias teruggaat op eene verkorte bewerking van het tweede der beide gedichten waaruit het lied van den „Hürnen Seyfrid" is samengesteld en dat reeds in dit voorbeeld Siegfried met horens wordt voorgesteld.

Hoezeer dus vervormd, toch is het volksboek de aandacht waard omdat het samenhangt met de Nevelingen-sage.

III. DE HERDRUK

In dezen herdruk is de uitgave van 1641 in alle opzichten nauwkeurig gevolgd. Alleen is op een paar plaatsen, waar dit voor de duidelijkheid wenschelijk scheen, de interpunctie veranderd. Verder zijn de drukfouten verbeterd:

Blz. 3, reg. 9 wst — 4, 6 strackte — 6, 11 Gebrechte.

Eenige verouderde woorden zijn aan den voet der bladzijde verklaard. Hier en daar is de tekst bedorven, b.v. op blz. 11, reg. 15 vlg.

NEDERLANDSCHE VOLKSBOEKEN

OPNIEUW UITGEGEVEN VANWEGE DE

MAATSCHAPPIJ DER NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE

TE LEIDEN

Deel I. Den droefliken strijt die opten berch van Roncevale in Hispanien gheschiede daer Rolant ende Olivier metten fluer van Kerstenrijc verslagen waren. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1902. 3 afb. kl. 8vo. VI, 88 pp. . . . . *f* 1.25

Deel II. De historie van Floris ende Blancefleur, de welcke na datse lange gescheyden waren, ende veel perijkelen geleden hadden, noch tot den houwelijcken staete quamen. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1903. 11 afb. kl. 8vo. 88 pp. . . . . *f* 1.50

Deel III. Een schone ende miraculeuse historie vanden ridder metter swane. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1931. 10 afb. kl. 8vo. VIII, 178 pp. . . . . *f* 3.80

Deel IV. Genoechlijcke history, vanden schricklijcken ende onvervaerden reus Gilias. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1903. 1 facs. kl. 8vo. VIII, 24 pp. . . . . *f* 0.50

Deel V. Die schoone historie van Malegijs. Uitgegeven door E. T. Kuiper. 1903. 7 afb. kl. 8vo. VIII, 372 pp. . . . . *f* 3.65

Deel VI. Dit es die historie ende leven vanden heilyghen Heremijt Sint Jan van Beverley. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1903. 8 afb. kl. 8vo. VIII, 60 pp. . . . . *f* 1.05

Deel VII. Dat dyalogus of twisprake tusschen Salomon ende Marcolphus. Uitgegeven door W. L. de Vreese en J. de Vries. 1941. 1 afb. kl. 8vo. VIII, 75 pp.. . . . . *f* 1.30

Deel VIII. Een schoon historie van Turias ende Floreta. Uitgegeven door C. Lecoutere en W. L. de Vreese. 1904. 7 afb. kl. 8vo. VIII, 92 pp. *f* 1.40

Deel IX. Een suverlijc exempel hoe dat Jesus een heydensche maghet een Soudaens dochter wech leyde, wt haren lande. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1904. 1 afb. kl. 8vo. VIII, 64 pp. . . . *f* 0.90

Deel X. Vanden jongen geheeten Jacke. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1905. 2 afb. kl. 8vo. VIII, 80 pp. . . . . *f* 1.25

Deel XI. De historie vanden Verloren Sone. Uitgegeven door G. J. Boekenoogen. 1908. 7 afb. kl. 8vo. VIII, 72 pp. . . . . . *f* 1.05

Deel XII. Die historie van Christoffel Wagenaer. Uitgegeven door Jozef Fritz. 1913. 2 afb. kl. 8vo. VIII, 248 pp. . . . . *f* 3.15

Een stel Nederlandsche Volksboeken, als boven omschreven, te zamen 12 deelen, tijdelijk voor slechts f 12.50 in plaats van f 20.80

N°. I

DEN DROEFLIKEN STRIJT DIE OPTEN BERCH

VAN RONCEVALE IN HISPANIEN GHESCHIEDE DAER ROLANT ENDE OLIVIER METTEN FLUER VAN KERSTENRIJC VERSLAGEN WAREN.

Uitgegeven door DR. G. J. BOEKENOOGEN.

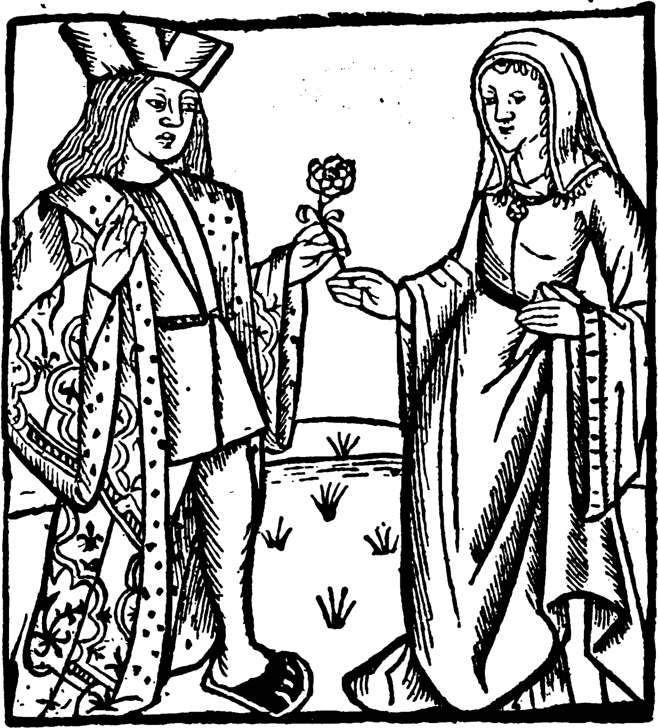
1902. VIII en 92 Blz. Met 3 houtsneden. Prijs *f* 1.25

N°. II

HISTORIE VAN FLORIS ENDE BLANCEFLEUR,

DE WELCKE NA DATSE LANGE GESCHEYDEN WAREN, ENDE VEEL PERIJCKELEN GELEDEN HADDEN, NOCH TOT DEN HOUWELIJCKEN STAETE QUAMEN.

Uitgegeven door Dr. G. J. BOEKENOOGEN.

Vanouds een der meest geliefde en meest gelezen volksboeken.
1903. VIII en 88 Blz. Met 11 houtsneden. Prijs *f* 1.50

N°. III

EEN SCHONE ENDE MIRACULEUSE HISTORIE VANDEN RIDDER METTER SWANE DIE TE

NIMMEGHEN IN GELDERLANDT T' SCHEEP QUAM BY DEN GELEYDE VAN EEN SWAEN, WT DEN LANDE VAN LILLEFOORDT, TWELCK MEN SEYDT TE WESEN RIJSSEL, DUWAY ENDE ORCHY GHELEGHEN IN VLAENDEREN.

Uitgegeven door Dr. G. J. BOEKENOOGEN.

1931. VIII en 178 Blz. Met 10 houtsneden. Prijs *f* 3.80

N°. V

DIE SCHOONE HISTORIE VAN MALEGIJS,

DIE DAT VERVAERLIJCK PAERT ROS BEYAERT WAN. EN DIE VEEL WONDERLIJCKE ENDE AVONTUERLIKE DINGEN BEDREEF IN ZIJN LEVEN MET ZIJN CONSTEN.

Uitgegeven door DR. E. T. KUIPER.

Het verhaal der daden en avonturen van den toovenaar Malegijs, den oom der vier Heemskinderen en vijand van Karel den Groote (dien hij op allerlei wijze beetneemt). Herdrukt naar eene uitgave die de vele in latere drukken geschrapte gedeelten van het verhaal bevat.

1903. VIII en 372 Blz. Met 7 houtsneden. Prijs *f* 3.65

Berkeley

